

УДК 811.111'581:159.96

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1\(44\).211007](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1(44).211007)

ВИКОРИСТАННЯ ГІПНОСТИЛИСТИЧНИХ ШАБЛОНІВ ЛЕКСИЧНОГО РІВНЯ ДЛЯ НАВІЮВАННЯ І ПОГЛИБЛЕННЯ ГІПНОТИЧНОГО ТРАНСУ В КИТАЙСЬКОМУ ГІПНОТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Карпенко М.Ю.

кандидат філологічних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID ID: 0000-0003-0308-5284

Мета даного дослідження – навести основні лінгвістичні шаблони китайської гіпнотичної комунікації, а також висвітлити основні лінгвальні особливості навіювань у китайськомовному гіпнотичному дискурсі. Об'єктом дослідження є гіпнотичний дискурс у китайській мові, а предметом – механізми проведення гіпнотичного комунікативного акту в китайській мові. Матеріалом послуговували записи мовлення гіпнотерапевтів під час гіпнотичного сеансів китайською мовою сумарним обсягом близько 100 годин. В статті було визначено, що гіпноз, тобто такий стан свідомості, який включає фокусування уваги й зниження ступеня периферичного усвідомлення, що характеризується збільшенням можливості реакції на навіювання, а саме: 1) зниженням ступеня алертності й психомоторної активності людини, що нагадує сон; 2) кооперацією людини, яка називається клієнтом, з людиною, яка називається терапевтом чи оператором; 3) збільшенням вірогідності успішного здійснення навіювання. Було зазначено основні фізіологічні симптоми гіпнотичного стану як по відношенню до зовнішніх проявів, наприклад, нерухомість, заплющення очей, розслаблення м'язів, зміна характеру дихання, уповільнення ковтання слини, автоматичні сніпання, що мають ідеомоторий характер, тощо; так і в аспекті фізіологічних змін у діяльності кори головного мозку, а саме – інтенсифікація активності відділів кори головного мозку, що відповідають за опрацювання візуальних образів, звуків, кінестетичних почуттів й частотний феномен, при якому вони активуються водночас, що називається синестезією. Було розглянуто перебіг типового сеансу гіпнотерапії, який включає в себе наступні компоненти: наведення, навіювання й виведення. Також було розглянуто гіпностилістичні шаблони, які використовуються гіпнотерапевтами задля формування стану гіпнотичного трансу у клієнта. Було висунуто пропозицію посилатись на галузь мовознавства, яка вивчає лінгвальні особливості гіпнотичного мовлення, за допомогою терміна гіпностилістика, а на процес виокремлення шаблонів гіпнотичного мовлення, що було описано – за допомогою терміна гіпностилістичний аналіз. Було виокремлено гіпностилістичні шаблони лексичного рівня.

Ключові слова: гіпнотичний дискурс, гіпноз, гіпностилістичні шаблони, гіпностилістика, гіпностилістичний аналіз.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГИПНОСТИЛИСТИЧЕСКИХ ШАБЛОНОВ ЛЕКСИЧЕСКОГО УРОВНЯ ДЛЯ НАВЕДЕНИЯ И УГЛУБЛЕНИЯ ГИПНОТИЧЕСКОГО ТРАНСА В КИТАЙСКОМ ГИПНОТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Карпенко М.Ю.

кандидат филологических наук, доцент,
Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

Цель данного исследования - привести основные лингвистические шаблоны китайской гипнотической коммуникации, а также осветить основные лингвальные особенности внушений в китайском гипнотическом дискурсе. Объектом исследования является

гипнотическое дискурс в китайском языке, а предметом - механизмы проведения гипнотического коммуникативного акта в китайском языке. Материалом послужили записи речи гипнотерапевтов во время гипнотического сеансов на китайском языке суммарным объемом около 100 часов.

В статье было определено, что **гипноз** – такое состояние сознания, которое включает фокусирование внимания и снижение степени периферического сознания, характеризующееся увеличением возможности реакции на внушение, а именно: 1) снижением степени alertности и психомоторной активности человека, напоминает сон 2) кооперацией человека, называется клиентом, с человеком, который называется терапевтом или оператором; 3) увеличением вероятности успешного осуществления внушения. Были отмечены основные физиологические симптомы гипнотического состояния как по отношению к внешним проявлениям, например, неподвижность, закрывание глаз, расслабление мышц, изменение характера дыхания, замедление глотание слюны, автоматические подергивание, имеющих идеомоторный характер, и тому подобное; так и в аспекте физиологических изменений в деятельности коры головного мозга, а именно - интенсификация активности отделов коры головного мозга, отвечающих за обработку визуальных образов, звуков, кинестетических чувств и частотный феномен, при котором они активизируются одновременно, что называется синестезией. Был рассмотрен ход типичного сеанса гипнотерапии, который включает в себя следующие компоненты: наведение, внушение и вывод. Также были рассмотрены **гипностилистические шаблоны**, используемые гипнотерапевтом для формирования состояния гипнотического транса у клиента. Было предложено обозначить отрасль языкознания, которая изучает лингвальные особенности гипнотической речи, с помощью термина **гипностилистика**, а на процесс выделения шаблонов гипнотической речи - с помощью термина **гипностилистический анализ**. Было выделено гипностилистические шаблоны лексического уровня. Среди гипностилистичних шаблонов на лексическом уровне было выделено различные типы

Ключевые слова: гипнотический дискурс, гипноз, гипностилистические шаблоны, гипностилистика, гипностилистический анализ.

THE USE OF HYPNOSTYLISTIC PATTERNS OF THE LEXICAL LEVEL FOR INDUCTION AND DEEPENING OF HYPNOTIC TRANCE IN THE CHINESE HYPNOTIC DISCOURSE

Karpenko M.Yu.

PhD in linguistics, associate professor,
Odessa I.I. Mechnikov National University

*The purpose of this study is to present the main linguistic patterns of Chinese hypnotic communication, as well as highlight the main lingual features of trance induction in Chinese **hypnotic discourse**. The object of the research is hypnotic discourse in the Chinese language, and the subject is the mechanisms of conducting a hypnotic communicative act in the Chinese language. The material was the recording of the speech of the hypnotherapist during hypnotic sessions in the Chinese language with a total volume of about 100 hours. The article determined that **hypnosis** is a state of consciousness that includes focusing attention and decrease in the degree of peripheral consciousness, characterized by increase in the ability to respond to suggestion, namely: 1) decrease in the degree of alertness and psychomotor activity of a person, which resembles a dream; 2) cooperation with a person who is called a client, with a person called a therapist or operator; 3) increase of the possibility of successful induction of the suggestion. The main physiological symptoms of a hypnotic state were noted both in relation to external manifestations, for example, immobility, closing of the eyes, relaxing muscles, changing the nature of breathing, slowing down the swallowing of saliva, automatic twitching, having an ideomotor character, and the like; and in the aspect of physiological changes in the activity of the cerebral cortex, namely, the intensification of the activity*

*of the parts of the cerebral cortex responsible for processing visual images, sounds, kinesthetic feelings and a frequent phenomenon in which they are activated simultaneously, which is called synesthesia. The course of a typical hypnotherapy session was considered, which includes the following components: guidance, suggestion and termination. It also examined the **hypnostylistic patterns** used by the hypnotherapist to induce a hypnotic trance state in a client. It was proposed to designate the branch of linguistics that studies the lingual features of hypnotic speech using the term **hypnostylistics**, and the process of identifying patterns of hypnotic speech using the term **hypnostylistic analysis**. Hypnostylistic patterns of the lexical level were identified.*

Key words: *hypnotic discourse, hypnosis, hypnostylistic patterns, hypnostylistics, hypnostylistic analysis.*

Вступ. Гіпноз є одним з загальноприйнятих методів психотерапії, ефективність якого було клінічно доведено. Так, створена Британською медичною асоціацією комісія в 1955 році зробила наступний висновок: «гіпнотизм має [наукову] значущість і може бути рекомендованим методом лікування в деяких випадках так званих психосоматичних розладів та психоневрозів..., було доведено його можливість знімати симптоми й змінювати патологічні патерни мислення і поведінки» (Medical Use of Hypnotism 1955: 191). Висновок комісії було схвалено і затверджено на засіданні асоціації, оскільки «є велика кількість доказів, що гіпнотизм може призводити до психічних і фізіологічних змін» (Hypnotism: 1019).

Актуальність даної розвідки зумовлена великою зацікавленістю науковців до сугестії в різних дискурсах, зокрема й її лінгвальних проявів, хоча кількість наукових розвідок з цієї теми у всіх царинах науки є обмеженою (Бехтерев 1994; Erickson 1979; Bandler 1975; Гордєєв 2001; Гінзбург 2008; Ковалевська 2001; Кутуза 2018). Провідними дослідниками гіпнозу в Китаї є Цао Цзице (曹子策 2007) та Бу Хе (卜鹤 2010), перший з яких запровадив науковий підхід до психологічного консультування, а другий концентрувався на мистецтві психологічного гіпнозу. Незначна кількість саме лінгвістичних розвідок з теми гіпнозу й їх фрагментарний характер робить цю спробу створити цілісне дослідження з цієї теми **актуальним**.

В попередніх розвідках було надано дефініцію феномену гіпнотичного зміненого стану свідомості, а також окреслено деякі лінгвістичні особливості його наведення (див. Карпенко 2019а; 2019б). **Мета** даного дослідження – навести основні лінгвістичні шаблони китайської гіпнотичної комунікації, а також висвітлити основні лінгвальні особливості навіювань в китайськомовному гіпнотичному дискурсі.

Об'єктом дослідження є гіпнотичний дискурс в китайській мові, а **предметом** – механізми проведення гіпнотичного комунікативного акту в китайській мові. **Матеріалом** послуговували записи мовлення гіпнотерапевтів під час гіпнотичного сеансів китайською мовою сумарним обсягом близько 100 годин.

Методологічною основою дослідження слугує сукупність ідей когнітивно-дискурсивної лінгвістичної парадигми. В дослідженні було використано наступні методи: загальнонаукові методи (індукція і дедукція,

аналіз і синтез, кількісний тощо) для виведення науково обґрунтованих умовиводів; загальнолінгвістичні методи (дискурсивний аналіз) для аналізу саме лінгвальної складової гіпнотичного дискурсу; використано авторську методику гіпностилістичного аналізу задля виокремлення лінгвістичних шаблонів створення гіпнотичності й навіювання.

Результати і обговорення. В нашому дослідженні ми будемо керуватись визначенням, яке було надано гіпнозу відділом 30 (*Society of Psychological Hypnosis*) APA (*American Psychological Association*) в 2015 році: гіпноз – це «стан свідомості, який включає фокусування уваги й зниження ступеня периферичного усвідомлення, що характеризується збільшенням можливості реакції на навіювання» (Elkins 2015).

Стан гіпнотичного трансу характеризується трьома параметрами:

- 1) це стан, в якому знижується ступень алертності й психомоторної активності людини, що нагадує сон (звідси й назва «гіпноз» – від давньогр. *ὑπνος*, що значить «сон»), і увага людини, що в ньому перебуває, фокусується на внутрішніх процесах;
- 2) це стан в який людині, яка називається **клієнтом** (той, кого гіпнотизують), допомагає вийти людина, яка називається **терапевтом** чи **оператором**;
- 3) в цьому стані збільшується вірогідність успішного здійснення навіювання.

В гіпнотичному трансі тіло зазнає певних змін на фізіологічному рівні, зокрема, цей стан характеризується пасивністю й схожістю на стан сну, що й послугувало приводом для обрання саме такої назви для цього феномену. До так званих **мінімальних ознак наявності трансового стану** належать (Гинзбург 2008: 51-52):

• **Нерухомість**, яка передбачає каталептичний стан напруження м'язів, тобто повну нерухомість, без звичайних мікрорухів тіла. Єдиними рухами, що можна побачити без спеціальної апаратури, є пересування грудної клітки чи животу через дихання й короткі, різкі, поодинокі посмикування рук, ніг, пальців, голови, які переважно мають ідеомоторний характер (є рефлекторною реакцією тіла на зміст гіпнотичного трансу) й ковтання слини;

• **Заплющення очей**, що допомагає клієнтові сконцентруватись на змісті трансу без відволікання на те, як виглядає довкілля. Окрім цього, внаслідок переважної відсутності мікрорухів тіла, очі можуть пересихати без моргання, що призводить до неприємних почуттів у клієнта й вимушує його відволіктись від трансу задля зволоження очей;

• **Розслаблення м'язів тіла**, особливо мимічних м'язів на обличчі, що супроводжується характерним для гіпнозу «ефектом воскової маски»;

• **Зміна діаметру зіниць**, часто в сторону збільшення. Ця ознака з'являється на перших етапах трансу, а потім клієнт зазвичай заплющує очі;

• **Зміна характеру дихання**, яке становиться більш глибоким, повільним і ритмічним, тобто схожим на дихання людини, що спить;

• **Уповільнення ковтання слини**, яке є наслідком розслаблення м'язів тіла;

• **Сіпання вий**, що часто супроводжує етап гіпнотичного сеансу, під час якого людина переживає інтенсивні емоції.

На рівні мозкової активності гіпноз характеризується підвищенням активності різних ділянок кори головного мозку, оскільки він характеризується наявністю такого феномену, як **синестезія** – тобто об'єднання репрезентацій з різних модальностей. Про наявність різних типів думок, спогадів, вражень тощо одним з перших написав психолог В. Джеймс в ХІХ ст. (див. James 1890, 1910). Він виділяв різні одиниці свідомості й відносив їх до різних типів – малюнок, звук, відчуття тощо. Пізніше це знайшло відображення в сучасній психології й, зокрема, в такому напрямі практичної психології, як НЛП. В останньому всі **репрезентації** (елементи свідомості згадані вище – результати сприйняття докільця органами почуттів разом із продуктами рефлексивної свідомості) чи «ідеї, думки, представлення сенсорної інформації чи оціночної інформації» (Hall 1997: 22) належать до однієї з **модальностей** чи **репрезентативних систем**, які розуміються як належність суб'єктивного досвіду до категорії зображень, звуків, тактильних почуттів, запахів чи смаків (там само, с. 22). Стан, коли людина водночас думає із задіянням двох (чи більше) різних репрезентацій, які відносяться до різних репрезентативних систем, називається синестезією. Прикладом цього феномену є яскравий спогад, який людина водночас бачить як зображення, який супроводжується певними звуками, можливо й певним ароматом чи відчуттям. В стані гіпнотичного трансу клієнт часто знаходиться в стані синестезії, більше того, для терапевта буде вигідним підштовхнути клієнта до переживання синестетичної репрезентації через більший ступень імерсії.

За створення й опрацювання репрезентацій різних типів відповідають спеціалізовані відділи кори головного мозку (Gross 2010: 57-60). Одним з проявів гіпнотичного стану на рівні фізіологічних змін в діяльності кори головного мозку є інтенсифікація активності відділів кори головного мозку, що відповідають за опрацювання візуальних образів, звуків, кінестетичних почуттів й, при синестезії – їх одночасна активізація.

Типовий гіпнотерапевтичний сеанс має наступні етапи:

1. **Наведення** – «процедура, яку скеровано на викликання гіпнозу» (Elkins 2015: 6). Протягом цього етапу відбувається підготовка до здійснення навіювання, яка призводить до появи описаного вище стану;

2. **Навіювання**, яке є кінцевою метою викликання цього стану. В разі здійснення гіпнотерапії – «використання гіпнозу задля лікування медичного чи психологічного розладу чи проблеми» (там само: 7);

3. **Виведення**, яке скеровано на комфортне для клієнта поступове припинення стану гіпнозу.

Протягом всіх етапів здійснення гіпнотичної взаємодії оператор повинен використовувати так зване **гіпнотичне мовлення**, тобто вживати у власному мовленні певні лінгвістичні шаблони задля встановлення й підтримання стану гіпнозу, а також запобігання передчасному виведенню клієнта з нього. Те, що

саме лінгвістичні шаблони є механізмом для проведення гіпнотичного сеансу, і дає нам змогу зробити гіпноз об'єктом саме лінгвістичного вивчення.

Задля посилення на лінгвістичне дослідження трансгенних шаблонів гіпнотичного мовлення нами запропоновано термін **гіпностилїстика**, а для посилення на виділення їх в текстах, що належать до гіпнотичного дискурсу – **метод гіпностилїстичного аналізу**.

Протягом всього існування гіпнотерапії ці **шаблони**, чи **патерни**, як їх називають практики гіпнотерапії, не були експліцитно виражені у вигляді конкретного переліку, гіпнотизери ж давали більш загальні поради, наприклад, «бути більш непрямим в мовленні» чи «вживати повчальні історії, які клієнт може екстраполювати на себе» (див. докл. Erickson 1976, Erickson 1991). Першими, хто проаналізував мовлення гіпнотерапевтів і виділив конкретні лінгвістичні шаблони, були Р. Бендлер і Дж. Гріндер, які створили відомий напрям в популярній практичній психології – **нейролінгвістичне програмування**, більш відоме як НЛП (див. докл. Bandler & Grinder 1979, Bandler 1981). В межах НЛП **патерни** визначаються як «систематичні послідовності [вербальної] поведінки» (Bandler 1975: 129). В НЛП систему шаблонів мовлення, які були змодельовані на основі роботи відомого гіпнотерапевта Мілтона Еріксона, називають Мілтон-моделлю (там само: 146). Надалі буде наведено перелік шаблонів лексичного рівня.

Одним з основних завдань гіпнотерапевта під час аналізу є залишатись **конгруентним** з думками, які наразі має клієнт, тобто говорити те, що не буде відрізнятися від того, про що думає клієнт під час трансу (Гинзбург 2008: 40). Це є важким завданням, оскільки з клієнтом часто не має зворотного зв'язку – в стані трансу клієнт сидить із заплющеними очима і не рухається, а також не говорить протягом всього сеансу, який може сягати 60-ти хвилин. Прикладом може слугувати наступний фрагмент з нашої вибірки матеріалу: 你感觉到自己正在某个地方……你感觉到在你身边有一些关爱你的人支持着你…… У відповідь на таку інструкцію терапевта клієнт може подумати про будь-яке місце і про будь-яких людей. Наприклад, якщо терапевт назве конкретних місце і людей, це може порушити ментальне зображення, яке уявив клієнт, тобто призвести до неконгруентності і, як наслідок, до передчасного виходу клієнта з трансу чи зменшення ступені імерсії. Ця проблема гіпнотерапевтами вирішується за допомогою прийому, що отримав назву **неконкретне мовлення**, тобто уникнення називання деталей, а замість цього використання слів, які мають більший ступень абстракції (Гинзбург 2008: 40). Можна виділити наступні великі підрозділи (див. Плигин 2000: 412):

- **Неконкретні дієслова**, тобто дієслова, що мають більший ступень абстракції, ніж інші представники цієї частини мови, наприклад, 变化 (про характер і поведінку), 感觉, 知道 тощо;
- **Неконкретні прикметники**, тобто прикметники, що мають більший ступень абстракції, ніж інші представники цієї частини мови, наприклад, 幸福, 自信 тощо;

- **Неконкретні займенники**, тобто займенники, що мають більший ступень абстракції, ніж інші представники цієї частини мови. В англійській мові, яка була рідною для М. Еріксона, неконкретні займенники на кшталт *someone* використовуються екстенсивно. Слід зазначити, що, з оглядом на специфіку китайської мови, цей клас неконкретних слів в цій мові часто передається за допомогою інших лексичних засобів, наприклад, 某个人 чи 一些 [характеристика]的人. Такі словосполучення, а також всі посилання на певну неназвану людину чи неокреслене коло людей ми будемо відносити до цієї категорії. Як саме займенники в граматичному сенсі цього слова, наприклад, 他人 тощо, представники цієї категорії використовуються нечасто;

- **Неконкретні детермінативи**, тобто всі випадки зазначення неконкретного місця, часу, способу та інших обставин. В інших мовах, наприклад, європейських мовах, на цю категорію можна послатись як на неконкретні прислівники, проте в китайській мові частіше використовуються такі сполучення як 某个地方 чи 在一定的时间内 тощо, які не підпадають під визначення прислівника;

- **Неконкретні іменники**, тобто іменники, що мають більший ступень абстракції, ніж інші представники цієї частини мови, наприклад, 衣服 (у протиставлення конкретним категоріям речей, які можна одягнути) тощо;

- Як окремий підтип неконкретних слів можна виділити **номіналізації** – слова на позначення процесу (частіше за все – іменники, іноді – дієслова та прикметники), які мають яскравий асоціативний ряд і використовуються із сугестивною метою, оскільки при їх згадуванні вони викликають у клієнта асоціацію, переживання якої потрібно терапевтові. Прикладами можуть слугувати 放松, 沉重 (для вказання на сонливість) тощо.

Можна навести наступні приклади з нашої вибірки:

Таблиця 1

Приклади використання неконкретних слів

№	Приклад	Коментар
1	每一天你会利用晚上十分钟的时间来进行改善……	В цьому прикладі терапевт уникає уточнення того, що саме клієнту потрібно змінювати на краще, тобто 改善 – це неконкретне дієслово
2	每一天你都会感觉更幸福、更安全、更自在……	В цьому прикладі терапевт уникає уточнення, як саме буде проявлятися щастя, безпека й самодостатність клієнта, тобто це – неконкретні прикметники. Додатково використовується пресупозиція, що це неодмінно трапиться, яка вводиться за допомогою дієслова 感觉
3	感觉越来越放松而沉重……越来越放松……	В цьому прикладі присутні номіналізації 放松 та 沉重

4	很好……再放松一次	В цьому прикладі ми бачимо номіналізацію 放松. Також тут присутня ратифікація
5	开始为现在与未来带来丰富的收获	В цьому прикладі ми бачимо неконкретний прикметник 丰富 та неконкретний іменник 收获

Неконкретні слова різних класів є невід’ємною складовою гіпнотичного дискурсу, вони використовуються майже при кожному твердженні, яке робить гіпнотерапевт. В нашій вибірці було нараховано 7425 випадків використання неконкретних слів. Серед них домінантні позиції займали номіналізації (41%), неконкретні прикметники (22%) і неконкретні дієслова (18%). Популярність неконкретних іменників є відносно малою – 9%, що можна пояснити значною кількістю номіналізацій, які в більшості випадків є іменниками. 10% від загальної кількості неконкретних слів складають інші типи, що було перераховано вище, які більше виконують допоміжну функцію, а основою ж сугестогенних текстів є іменники, прикметники й дієслова, які призводять до активізації трансдерииваційного пошуку (пошуку власного досвіду, який допоміг би адресатові зрозуміти слова адресанта (Bandler 1975, Vol.1: 155). Унаочнення всього вищесказаного наведено в наступній діаграмі:

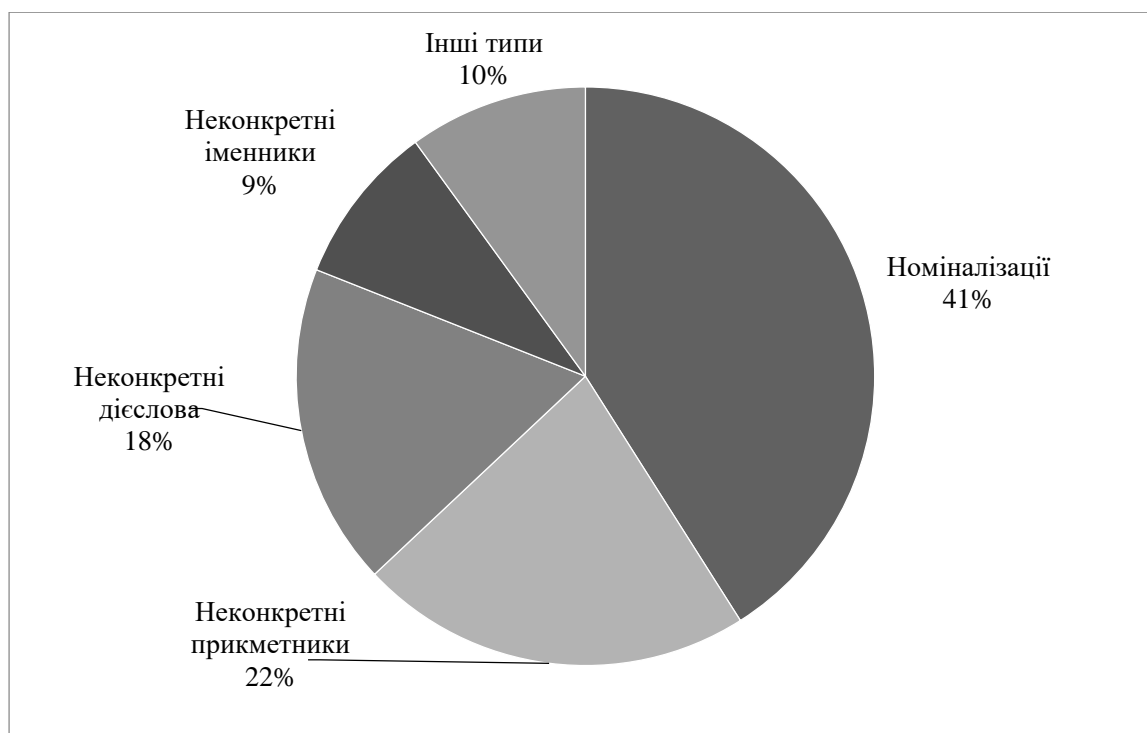

Рис. 1. Унаочнення кількісного розподілу неконкретних слів за типами

Ще одним шаблоном лексичного рівня є **втрачений перформатив** (Плигин 2000: 412), який можна дефінувати як уникнення називання актанта твердження задля відсутності тону наказу. Це досягається різними шляхами:

- В оригінальній, англомовній, версії еріксонівського гіпнозу цей шаблон зазвичай реалізується за допомогою використання дієслівникових форм

пасивного стану, що є актуальним для багатьох європейських мов. В китайській мові ж, з огляду на відсутність дієслівних форм, на граматичному рівні це можна передати за допомогою використання конструкцій з 被/叫/让, або ж еліптичного пропущення деяких членів речення, проте цей шлях не є часто вживаним в китайськомовному гіпнозі;

- Ще одним способом, який є більш популярним саме для китайської мови є заміна об'єкта дії на актанта дії, тобто речення 你感觉到非常放松 гіпнотерапевт, що працює в рамках недирективного підходу, перефразував би як 感觉到放松很舒服, тобто замінив би 你 на 放松 із збереженням прагматичної мети речення – надати людині навіювання розслабитись.

Можна навести наступні приклади задля ілюстрації цього лінгвістичного шаблону:

Таблиця 2

Приклади використання втраченого перформативу

№	Приклад	Коментар
1	你的眼皮也会感觉到越来越沉重，越来越想闭上眼睛	В цьому прикладі ми бачимо втрачений перформатив першого типу – після коми пропущено підмет 你, в той час як на початку речення підметом є 眼皮. Додатково в цьому прикладі ми можемо виділити дисоціацію вій від всієї людини, а також пресупозицію того, що ці процеси трапляються, яку введено за допомогою дієслова 感觉到
2	现在放松你的小腿……就像是轻柔的有韵律的按摩着	В цьому прикладі ми бачимо втрачений перформатив першого типу, який утворено за допомогою 被. Також тут присутня синестезія – поєднання кінестетичної модальності із аудіальною
3	逐渐清醒感觉很好	В цьому прикладі ми бачимо втрачений перформатив другого типу

В нашій вибірці втрачений перформатив вступав одним з найчастотніше вживаних лінгвістичних шаблонів створення сугестії в китайськомовному гіпнозі. Біло виявлено 1834 випадки використання втраченого перформативу в нашій вибірці.

Ще одним шаблоном лексичного рівня є **універсальні кількісні і модальні оператори** (Плигин 2000: 413), які можна пояснити як максимальну генералізацію за допомогою засобів вираження модальності й кількісних показників із уникненням абсолютизації. Наприклад, твердження 你会意识到每个人都尊重你 може викликати супротив з боку клієнта, оскільки психологічною якістю багатьох людей є шукати контрприклад для кожного генералізованого твердження. Натомість терапевт, який працює в рамках недирективного гіпнозу

перифразує це твердження як 你会意识到很多人都尊重你 (слід зазначити наявність також пресупозиції в цьому твердженні, що клієнта поважають). Якщо говорити про модальні дієслова, то гіпнотерапевти, що працюють в недирективному форматі, уникають використання засобів вираження модальності, які мають відтінок абсолютизації, через можливість останніх викликати супротив у клієнта. Наприклад, при розмові про майбутнє, для китайських гіпнотерапевтів є характерним оцінка вірогідності за допомогою дієслів 会 та 可以, які вказують на високу вірогідність, проте не на 100% вірогідність. Також універсальні модальні оператори можуть виражатись за допомогою лексичних засобів, що мають схоже значення, на кшталт 也许, 有可能 тощо.

Таблиця 3

Приклади використання універсальних кількісних і модальних операторів

№	Приклад	Коментар
1	你会更勇敢地坚强	В цьому прикладі ми бачимо універсальний модальний оператор, виражений за допомогою дієслова 会
2	夫妻之间的关系有时候可以非常复杂	В цьому прикладі ми бачимо універсальний модальний оператор 可以
3	也许, 上床的时候, 你经常会意识到你累极了	В цьому прикладі ми можемо побачити універсальний кількісний оператор 经常 і універсальні модальні оператори 也许 та 会

В нашій виборці універсальні кількісні й модальні оператори використовувались досить часто – було виявлено 1912 випадків.

Ще одним лінгвістичним шаблоном лексичного рівня є **предикати усвідомлення** (Плигин 2000: 379), які містять пресупозицію, що щось трапляється без усвідомлення клієнта, а йому треба лише зрозуміти. Прикладом може слугувати 你会意识到你非常愉快, яке містить пресупозицію, що людина радіє, проте вона до цього цей факт ще не усвідомлювала. Цей шаблон є одним з базових інструментів гіпнотерапевта на лексичному рівні. В китайській мові найчастішими предикатами усвідомлення виступають 意识到, 感觉 та 觉得. Можна навести наступні приклади:

Таблиця 4

Приклади використання предикатів усвідомлення

№	Приклад	Коментар
1	他注意到了, 只要舒服地坐好了……	В цьому прикладі ми бачимо предикат усвідомлення 注意到
2	你会意识到你全身体变化越来越放松	В цьому прикладі ми бачимо предикат усвідомлення 意识到. Додатково тут можна побачити універсальний модальний оператор 会

3	你意识到你学到了多少？	В цьому прикладі ми бачимо предикат усвідомлення 意识到, за допомогою якого вводиться пресупозиція, що людина багато чого навчилася
---	-------------	--

Предикати усвідомлення є частотним лінгвістичним шаблоном, який використовується задля створення сугестії, оскільки вони дозволяють ввести пресупозицію без привертання уваги до цього факту, оскільки увага привертається до факту усвідомлює клієнт щось чи ні, а існування того, що він має усвідомити, не піддається сумніву. В нашій виборці цей шаблон було зареєстровано 2187 разів.

Підсумовуюче все вищесказане про гіпностилістичні шаблони лексичного рівня можна сказати, що найбільш популярним шаблонами є різні типи неконкретного мовлення – номіналізації, неконкретні прикметники, неконкретні дієслова, неконкретні займенники, неконкретні детермінативи, неконкретні іменники, оскільки вони є основним інструментом гіпнотерапевта й зустрічаються майже в кожному реченні під час гіпнотичної комунікації. Інші гіпностилістичні шаблони лексичного рівня – втрачений перформатив, універсальні кількісні та модальні оператори й предикати усвідомлення – використовуються з приблизно однаковою частотністю. Кількісний розподіл гіпностилістичних шаблонів лексичного рівня унаочнено в наступній діаграмі.

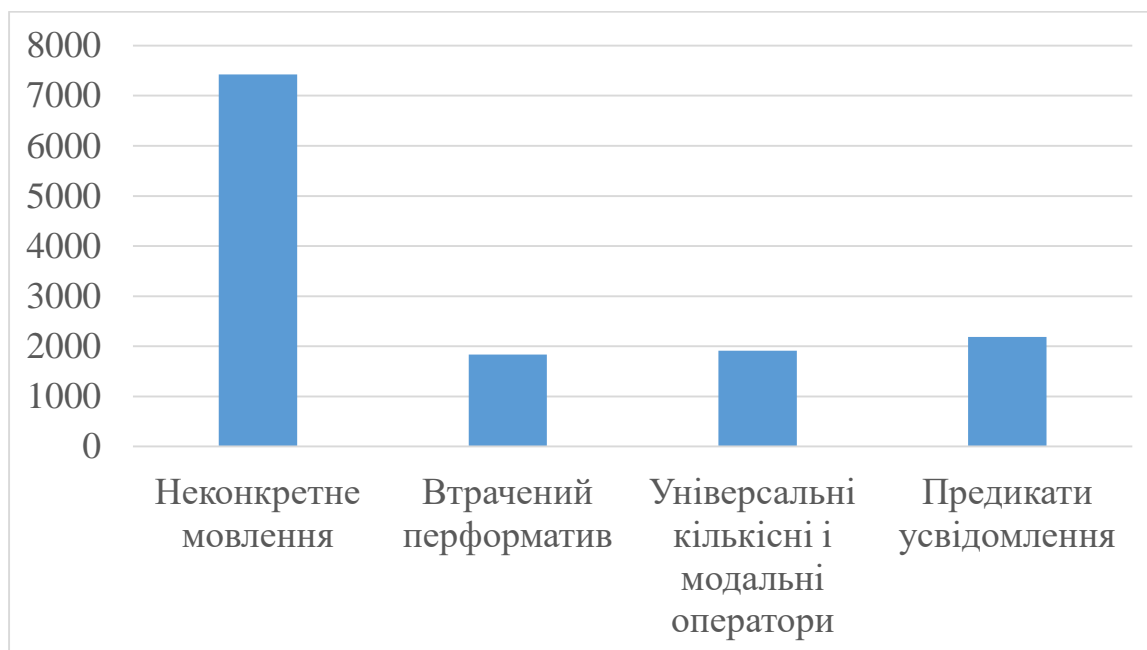

Рис. 2. Унаочнення кількісного розподілу гіпностилістичних шаблонів лексичного рівня

Висновки. В статті було визначено, що гіпноз характеризується: 1) зниженням ступеня алертності й психомоторної активності людини, що нагадує сон; 2) кооперацією людині, яка називається клієнтом, з людиною, яка називається терапевтом чи оператором; 3) збільшенням вірогідності успішного здійснення навіювання. Було зазначено основні фізіологічні симптоми гіпнотичного стану як по відношенню до зовнішніх проявів, наприклад,

нерухомість, заплющення очей, розслаблення м'язів, зміна характеру дихання, уповільнення ковтання слини, автоматичні сипання, що мають ідеомоторий характер, тощо; так і в аспекті фізіологічних змін в діяльності кори головного мозку, а саме – інтенсифікація активності відділів кори головного мозку, що відповідають за опрацювання візуальних образів, звуків, кінестетичних почуттів й частотний феномен, при якому вони активуються водночас, що називається синестезією.

Було розглянуто перебіг типового сеансу гіпнотерапії, який включає в себе наступні компоненти: наведення, навіювання й виведення. Також було розглянуто гіпностилістичні шаблони, які використовуються гіпнотерапевтами задля формування стану гіпнотичного трансу у клієнта. Було висунуто пропозицію посилатись на галузь мовознавства, яка вивчає лінгвальні особливості гіпнотичного мовлення, за допомогою терміну **гіпностилістика**, а на процес виокремлення шаблонів гіпнотичного мовлення, що було описано – за допомогою терміну **гіпностилістичний аналіз**. Було виокремлено гіпностилістичні шаблони лексичного рівня.

Серед гіпностилістичних шаблонів на лексичному рівні було виокремлено різні типи неконкретного мовлення (виокремлено 7425 випадків його використання) – номіналізації (41% випадків), неконкретні прикметники (22% випадків), неконкретні дієслова (18% випадків), неконкретні іменники (9% випадків), а також неконкретні займенники та неконкретні детермінативи, які разом становлять 10% випадків. Саме вони є основним інструментом гіпнотерапевта й зустрічаються майже в кожному реченні під час гіпнотичної комунікації. Приводом є те, що неконкретне мовлення дозволяє уникнути неконгруентності під час проведення гіпнотичного акту.

До інших гіпностилістичних шаблонів лексичного рівня, які було висвітлено нами, належить втрачений перформатив (1834 випадки), універсальні кількісні та модальні оператори (1912 випадки) й предикати усвідомлення (2187 випадків). Вони використовуються з великою частотністю і є важливими інструментами формування гіпнотичної комунікації. В подальших розвідках планується висвітлити інші класи гіпностилістичних шаблонів, зокрема, гіпностилістичні шаблони синтаксичного рівня.

Список літератури

- Бехтерев В.М. Гипноз, внушение, телепатия. М.: Мысль, 1994. 364 с.
- Гинзбург М.Р., Яковлева Е.Л. Систематический курс эриксоновского гипноза. М.: Московский психолого-социальный институт, 2008. 312 с.
- Гордеев М.Н. Классический и эриксоновский гипноз: Практическое руководство. М.: Институт Психотерапии, 2001. 233 с.
- Карпенко М.Ю. Гіпнотичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження (на матеріалі китайської та англійської мови). *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Таврійські філологічні наукові читання»*. Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. С. 117-120.
- Карпенко М.Ю. Лінгвальні аспекти гіпнотичного дискурсу (на матеріалі китайської та англійської мови). *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2019. № 28. С. 109-117.

- Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. Одеса: Астропринт, 2001. 344 с.
- Кутуза Н.В. Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі: психолінгвістичний аспект. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 648 с.
- Плигин А., Герасимов А. Руководство к курсу НЛП-Практик. М.: КСП+, 2000. 578 с.
- Bandler R., Grinder J. *Frogs into Princes*. Moab: Real People Press, 1979. 197 p.
- Bandler R., Grinder J. *Patterns of the Hypnotic Techniques of Milton H. Erickson, M.D. Volume I*. Scotts Valley: Grinder & Associates, 1975. 269 p.
- Bandler R., Grinder J. *Patterns of the Hypnotic Techniques of Milton H. Erickson, M.D. Volume II*. Scotts Valley: Grinder & Associates, 1975. 237 p.
- Bandler R., Grinder J. *Trance-Formation*. Moab: Real People Press, 1981. 255 p.
- Elkins G.R., Barabasz A.F. Council J.R., Spiegel D. Advancing research and practice: the revised APA Division 30 definition of hypnosis. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*. 2015. Vol. 63(1). – P. 1–9.
- Erickson M. *Hypnotic Realities*. New-York: Irvington Publishers, 1976. 234 p.
- Erickson M.H., Rossi E.L. *Hypnotherapy. An Exploratory Casebook*. NY: Irvington Publishers, 1979. 421 p.
- Erickson M. *My Voice Will Go with You*. New-York: W.W. Norton & Company, 1991. 256 p.
- Hall M., Bodenhammer B. *Mind-Lines. Lines for Changing Minds*. E.T. Publications: Grand Junction, 1997. 247 p.
- Hypnotism. *The British Medical Journal*. 1955. Vol. 1, No. 4920. P. 1019-1020. URL: <https://www.jstor.org/stable/20363323> (Last accessed: 27.06.2020).
- James W. *The Principles of Psychology*. Vol. 1. New-York: Henry Colt and Company, 1890. 689 p.
- James W. *The Principles of Psychology*. Vol. 2. New-York: Henry Colt and Company, 1910. 704 p.
- Medical Use of Hypnotism: Report of a Subcommittee Appointed by the Psychological Medicine Group Committee of the British Medical Association. *The British Medical Journal*. 1955. Vol. 1, No. 4920. P. 190-193. URL: <https://www.jstor.org/stable/20363379> (Last accessed: 27.06.2020).
- 卜鹤. 心理催眠术. 北京: 新世界出版社, 2010. 244页.
- 曹子策. 催眠术与心理治疗. 安徽: 安徽人民出版社, 2007. 272页.

References

- Bekhterev V.M. (1994). *Hypnosis, suggestion, telepathy*. Moscow: Mysl.
- Ginzburg M.R., Yakovleva E.L. (2008). *Systematic course of Ericksonian hypnosis*. Moscow: Moscow Psychological and Social Institute.
- Gordeev M.N. (2001). *Classical and Ericksonian Hypnosis: A Practical Guide*. Moscow: Institute of Psychotherapy.
- Karpenko M.Yu. (2019). Hypnotic discourse as an object of linguistic research (on the material of Chinese and English). *Proceedings of the international scientific-practical conference "Taurian philological scientific readings"*. Kyiv: Tavriya National University named after VI Vernadsky.
- Karpenko M.Yu. (2019). Lingual aspects of hypnotic discourse (based on Chinese and English). *Scientific Bulletin of K.D. Ushinsky PNP*. № 28.
- Kovalevska T.Yu. (2001). *Communicative aspects of neuro-linguistic programs*. Odesa: Astroprint.
- Kutuza N. V. (2018). *Communicative suggestions in advertising discourse: psycholinguistic aspect*. Kiev: Vidavnichiy house of Dmitry Burago.
- Pligin A., Gerasimov A. (2000). *Guide to the course NLP-Practitioner*. M.: KSP +.
- Bandler R., Grinder J. (1979). *Frogs into Princes*. Moab: Real People Press.
- Bandler R., Grinder J. (1975). *Patterns of the Hypnotic Techniques of Milton H. Erickson, M.D. Volume I*. Scotts Valley: Grinder & Associates.
- Bandler R., Grinder J. (1975). *Patterns of the Hypnotic Techniques of Milton H. Erickson, M.D. Volume II*. Scotts Valley: Grinder & Associates.
- Bandler R., Grinder J. (1981). *Trance-Formation*. Moab: Real People Press.

- Elkins G.R., Barabasz A.F., Council J.R., Spiegel D. (2015). Advancing research and practice: the revised APA Division 30 definition of hypnosis // *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*. Vol. 63(1).
- Erickson M. (1976). *Hypnotic Realities*. New-York: Irvington Publishers.
- Erickson M.H., Rossi E.L. (1979). *Hypnotherapy. An Exploratory Casebook*. NY: Irvington Publishers.
- Erickson M. (1991). *My Voice Will Go with You*. New-York: W.W. Norton & Company.
- Hall M., Bodenhammer B. (1997). *Mind-Lines. Lines for Changing Minds*. E.T. Publications: Grand Junction.
- Hypnotism. *The British Medical Journal*. (1955). Vol. 1, No. 4920. P. 1019-1020. URL: <https://www.jstor.org/stable/20363323> (Last accessed: 27.06.2020).
- James W. (1890). *The Principles of Psychology*. Volume 1. New-York: Henry Colt and Company.
- James W. (1910). *The Principles of Psychology*. Volume 2. New-York: Henry Colt and Company.
- Medical Use of Hypnotism: Report of a Subcommittee Appointed by the Psychological Medicine Group Committee of the British Medical Association. (1955). *The British Medical Journal*. Vol. 1, No. 4920. P. 190-193. URL: <https://www.jstor.org/stable/20363379> (Last accessed: 27.06.2020).
- 卜鹤. (2010). *心理催眠术*. 北京：新世界出版社.
- 曹子策. (2007). *催眠术与心理治疗*. 安徽：安徽人民出版社.

Стаття надійшла до редакції 24.07.2020 р.